

HOMOSEKSUALNOST S KATOLIČKOGA GLEDIŠTA

Uvod

O homoseksualnosti je teško govoriti bez predrasuda. Ona je uvijek pratila čovječanstvo kao jedna od njegovih sjena i nepoznanica. U povijesti je bila različito vrednovana ovisno o kulturi i ideologiji koje su je poticale ili zabranjivale. Sustavno znanstveno proučavanje tog fenomena započeto je u 19. stoljeću, ali za empiričke znanosti homoseksualnost je do danas ostala u velikoj mjeri nepoznanica.

Homoseksualnost je danas više nego ikad u središtu pozornosti. Zapadna kultura promiče osobna prava svakog čovjeka, a to potiče i homoseksualne osobe na traženje društvenog priznanja svoga stanja. Potrebno se čuvati površnog pristupa u kojem je neki bez sustezanja osuđuju, a drugi brane kao normalnu činjenicu. Ozbiljan pristup zahtijeva otkrivanje uzroka same pojave, a oni su često različite naravi. Kako bi moralno vrednovanje bilo ispravno, potrebno je uvažiti i znanstvene činjenice.¹ Znanost se danas pita je li klasično stajalište prema kojemu je homoseksualnost psihoseksualna anomalija istinito. I Crkva koja je homoseksualnost uvijek smatrala objektivnim i teškim neredom je prisiljena ponovno promisliti svoj nauk. Naime, prošla su vremena kad se smatralo da homoseksualne radnje proizlaze iz naročite zloće i opiranja Bogu. Danas se mnogo zna o uzrocima tih psihičkih smetnji i o prisilama kojima su dotične osobe izložene. Zato se Crkva počela ozbiljnije baviti tim fenomenom i o tome izdaje pastoralne i moralne upute. Kako bi to djelovanje bilo uspješno, Katolička crkva mora postati svjesna svojih propusta i pogrešaka u prošlosti. Dosad je odgovor velikog broja svećenika bio šutnja i koncentriranje na druge teme. Oni pozivaju homoseksualce na suradnju, ali ne otvaraju to osjetljivo pitanje, čime ih ostavljaju mirne u pogledu njihova životna stila. Razlog šutnje je i strah da zbog jasna učenja ne bi izgubili mnoge ljude. Ali, tako se ni jedna takva osoba neće doista upustiti u nasljedovanje Krista. Njihov duhovni život ostat će isti, a nužna je promjena i odluka da će nastojati živjeti uzdržljivo. Propust Katoličke crkve očituje se i u tome, što unatoč širini njezina socijalnog djelovanja za ljude sa smetnjama u njihovu spolnu identitetu, u Europi nema ni jedne katoličke ustanove kojoj bi se mogli obratiti. A onaj tko se s problemom svoje homoseksualnosti i obrati nekoj katoličkoj ustanovi ili svećeniku uglavnom će naići na dvije vrste reakcija. Jedni o homoseksualnosti znaju samo da je Crkva smatra grijehom pa im sukladno tome savjetuju da se ispovjede i da to više ne čine. Drugi su prihvatili ideologiju gay - pokreta i preradili je kršćanskim elementima. Smatraju kako je u tome Crkva zaobilazila važan slučaj ljudskih prava te vjeruju da se trebaju boriti za priznavanje prava homoseksualaca. Gorljivo tumače da je svaka predrasuda naspram homoseksualaca neprihvatljiva, a takvim onda smatraju i autentičan katolički

¹ Usp. V. Valjan, *Moral spolnosti, braka i obitelji*, Svjetlo riječi, Sarajevo 2002., str. 156.

nauk o toj temi. Pri tome, obje te skupine ljude s homoseksualnim sklonostima ostavljaju na svoj način samima: prvi prelaze preko patnji tih svojih bližnjih i ne znaju kako im mogu pomoći, a drugi im oduzimaju mogućnost izlaska iz homoseksualnog načina života te ih osuđuju na samoću s njihovim problemima.²

Put Crkve je upravo nešto treće – put pastorala homoseksualnih osoba koji se temelji na autentičnom crkvenom nauku i spoznajama proizašlim iz psihologije. Danas je još uvijek provokativna teza po kojoj je Katolička crkva najbolja odvjetnica homoseksualaca, a postat će istinitom u onoj mjeri koliko katolici ispune svoju zadaću.

Pojam i vrste homoseksualnosti

Pojam homoseksualnost u prijevodu znači istospolnost, a prema znanstvenoj literaturi označava isključivu ili vrlo dominantu erotsku i afektivnu privlačnost odrasle osobe prema osobama istog spola te koje uključuje, ali ne nužno, i homoseksualne odnose. Dakle, homoseksualna osoba nije samo ona koja se upušta u homoseksualne aktivnosti, nego i ona koja prema takvim činima osjeća sklonost i potrebu bez obzira vrši li ih ili ne. Svi homoseksualci ne žive svoju homoseksualnu aktivnost jednako. Treba jasno razlikovati homoseksualnu orijentaciju ili sklonost (intenzivni osjećaj koji je dio psihostrukture homoseksualne osobe, a usmjeren je na osobe istog spola) od homoseksualnog ponašanja (vršenje homoseksualnih odnosa s osobama istog spola). Nekoliko je oblika homoseksualnosti, a u grubo ih možemo podijeliti na tri osnovna. Prva je razvojna homoseksualnost i prolazna je, a pokazuje se za vrijeme puberteta kao posljedica straha i nesigurnosti u ophođenju s osobama istog spola. Druga je prigodna, a može biti izazvana duljim boravljenjem s osobama istog spola, osamljenošću. Promjenom ambijenta brzo se nadilazi jer je plod socijalnih uvjetovanosti. Treća je konstitutivna homoseksualnost, a ostvaruje se kad duševno i tjelesno odrasle osobe koje žive u normalnim okolnostima pokazuju posebnu homoseksualnu sklonost prema osobama istog spola. Ta sklonost može biti toliko jaka da osoba i ne pomišlja na drugi spol, a može joj biti i odvratn. U ovom slučaju riječ je o pravoj stalnoj i isključivoj homoseksualnosti koja može imati različite stupnjeve i dubine.³

Proširenost i način života homoseksualnih osoba

U mnogim zemljama obavljana su brojna istraživanja o proširenosti i načinu života homoseksualnih osoba. Statistički rezultati se znaju dosta razlikovati pa ih valja više uzeti kao indikator, a manje kao siguran pokazatelj činjeničnog stanja. Sam postotak homoseksualaca je teško točno utvrditi, većina statistika dolazi do rezultata da se radi

² Usp. A. Laun, *Homoseksualnost s katoličkoga gledišta*, Verbum, Split 2003., str. 6. – 18.

³ Usp. L. Tomašević, *Fenomenologija i moralna prosudba homoseksualnosti*, u: CUS 38(2003.) 2, str. 245. – 247.

o približno 10% stanovništva. Samo je mali broj homoseksualnih osoba isključivo homoseksualno aktivan, što znači da je 92% aktivnih homoseksualaca u svojoj seksualnoj aktivnosti ustvari biseksualno. Mnoge homoseksualne osobe često mijenjaju partnera na što ih navode različiti razlozi. Većina upitanih homoseksualaca promijenilo je najmanje između 100 i 500 partnera. Između trećine i polovine homoseksualaca živi kao homoseksualni par, ali ti parovi su prilično nestabilni i kratka vijeka – u prosjeku traju oko 3 godine. Razlozi za to su uglavnom: osuda društva, nedostatak legalnog zakonodavstva, psiho–seksualna struktura osobe kojoj nedostaje seksualna naravna nadopuna, narcisoidnost homoseksualne osobe jer se drugoga prihvaća u funkciji sebe i svojih osjećajno–seksualnih potreba.

Homoseksualnost u prošlosti i danas

Proširenost i intenzitet homoseksualnog ponašanja redovito ovisi o tipu kulture i ideologije koja u njoj prevladava. Na osobit način homoseksualnost je bila proširena u kulturama koje se nalaze u moralnoj dekadenciji.⁵ Homoseksualnost je za povijesnog kršćanstva smatrana kao objektivni moralni nered i grijeh. Unatoč raširenom vjerovanju o predvodničkoj ulozi Crkve u proganjanju homoseksualaca, ona se protivila kriminalizaciji homoseksualnosti. Međutim, u tom povijesnom razdoblju homoseksualne osobe bile su omalovažavane i ignorirane, držane kao nemoralne i pokvarene. Većina europskih država sankcionirala je takvo ponašanje. Kazne su osobito bile teške u razdoblju nacizma i Staljinovog komunističkog režima. Sredinom dvadesetog stoljeća s profiliranjem gay-potkulture situacija se promijenila, a sedamdesetih godina se razvija i pokret za gay-oslobođenje čijem su uspjehu značajno doprinijeli mediji.⁶ Homoseksualne osobe se udružuju s ciljem da se bolje ostvare te da brane svoja prava na različitost i poštovanje. Seksualna orijentacija se od tada promiče kao pravo na vlastiti identitet koji nikoga ne ugrožava. U posljednje vrijeme, osobito pod pritiskom raznih homoseksualnih pokreta i organizacija, u javnosti i u državnim ustanovama se mnogo raspravlja o legaliziranju homoseksualnog ponašanja među odraslima⁷ o čemu se i u Hrvatskoj vodi saborska rasprava. Ipak, u većini europskih zemalja homoseksualnost se još uvijek tretira kao zločin osobito ako se događa s maloljetnicima.

Društvena promjena svijesti u Europi u pogledu homoseksualnih problema najizraženija je u rezoluciji Europskog parlamenta od 8. 2. 1994. kojom se potiču države članice da homoseksualnim parovima otvore sve pravne odredbe kao za heteroseksualne parove te da uvedu mjere i kampanje za suzbijanje svakog oblika socijalne diskriminacije u suradnji s nacionalnim gay i lezbijskim organizacijama. Pri

⁵ Usp. *Isto*, str. 223. – 226.

⁶ Usp. L. Tomašević, *nav. dj.*, str. 249. – 226.

⁷ U Nizozemskoj je 2002. g. ozakonjen homoseksualni brak koji je po pravima izjednačen s heteroseksualnim.

tome se kao diskriminacija na osnovi seksualnog usmjerenja među ostalim utvrđuje uskraćivanje prava na sklapanje braka i usvajanja djece, terapijski pristup mladeži s homoseksualnim usmjerenjem s ciljem promjene njihovog seksualnog usmjerenja, potiskivanje homoseksualnih radnji na izdržavanju zatvorske kazne (!)... Mišljenje mnogih ljudi danas je promijenjeno; biti «tolerantan» stvar je dobrih manira što u stvari znači prihvaćanje osnovnih načela gay-pokreta. Tzv. gay-lobi je iznimno aktivan u mnogim zemljama. U medijima su homoseksualci odavno postali normalnom pojavom, a Internet se stavlja u službu promicanja homoseksualnosti. Tako se na web – stranicama njemačke Savezne centrale za zdravstveno prosvjećivanje mladima objašnjava da «nema razlike između onoga što u krevetu rade homoseksualci i heteroseksualci» te da se «nažalost još uvijek u društvu normalnim smatra odnos muškarac – žena».

Homoseksualni pokret brzo se uvukao i u crkvene krugove, čak i u katoličke. Tome pomažu dvije ideje. Prva je uvjerenje da su homoseksualci ugrožena manjina čija ljudska prava često krši sama Crkva dok je sam Isus stajao na stranu potlačenih. Druga predstavlja mišljenje kako se ovdje radi o sljedećoj etapi borbe za seksualnu ljubav: prije se seksualna ljubav dozvoljavala jedino u vidu prokreacije, a sada kada je prepoznata njezina vrijednost, to se pravo treba primijeniti i na homoseksualce. Ako je seksualno sjedinjenje samo izričaj ljubavi a rađanje sporedni element, onda ni neplodnost takvog odnosa i njegova protivnost biološkom smislu više nisu tako značajni.

Prodor gay-ideologije je osobito značajan u Evangeličkoj i Anglikanskoj Crkvi, a i u Katoličkoj crkvi očiti su znakovi krize. Mnogi poznati teolozi zahtijevaju priznavanje istospolne ljubavi čime su u suprotnosti sa službenim naučavanjem Crkve i stvaraju pomutnju u pogledu pravog stava kojeg Katolička crkva ima o tome.

Gay – ideologija i njezin katolički oblik

U gay-ideologiji istospolna sklonost se prikazuje kao urođena, a budući da se smatra varijantom stvaranja zaključuje se da ju je Bog htio i da je dobra. To je urođena sklonost pa se nikog ne može zavesti nego samo navesti na javno priznanje vlastite homoseksualnosti. U tom smislu i pokušaji terapije su neučinkoviti i vrsta su nasilja nad takvom osobom. Iako neplodna, homoseksualna ljubav je Božji dar pa se svaka negativna ocjena – poput «nered», «anomalija», «bolest» tumači kao pogrešna te uključuje povredu i diskriminaciju tih ljudi. Homoseksualni način života, življen u ljubavi, u svemu je jednak heteroseksualnom, stoga se trebaju ukinuti zakoni koji onemogućuju tu jednakost.

Crkveni zastupnici gay-pokreta preuzeli su ovu doktrinu i preveli je u kršćansku terminologiju. Prema njima konstitutivna homoseksualnost je varijanta stvaranja koju

je Bog htio i zato se srž nepravde prema homoseksualcima sastoji u vrednovanju njihovog seksualnog ponašanja kao grijeha. Zbog svoje krutosti Crkva ne može odговорiti na zahtjeve društva koje se dinamički razvija pa se kao alternativa predlaže model autonomne etike koji proizlazi iz savjesti i orijentira se na iskustvu. To znači da se zadane norme više ne preuzimaju bez preispitivanja, nego se ispituju prema kriteriju individualne i socijalne «prokušanosti» u iskustvu. U kontekstu govora o ljudskom pravu na seksualno samoodređenje smatraju da onaj tko odbacuje homoseksualnu sklonost, odbacuje i osobu čijem biću pripada ta sklonost. Priznaje se da u Bibliji progovara jedan drugačiji govor, ali se tumači kao plod vremenske uvjetovanosti.

Nauk Katoličke Crkve o homoseksualnosti

S obzirom na stavove crkvenog učiteljstva izražene u Deklaraciji *Persona humana* (1975.) za katolika ne može biti sumnje da homoseksualna sklonost, mada nije grijeh, jest zlo jer čovjeku zatvara vrata normalnog bračnog života i opterećuje ga kao mogući poticaj na grijeh. Homoseksualno ponašanje objektivno jest grijeh jer uključuje poremećen odnos s ljudima i Bogom. Naglašeno je da sam čovjek, kakvo god bilo njegovo seksualno usmjerenje, posjeduje neuništivo dostojanstvo koje mu je Bog dao i kao takav vrijedan je ljubavi. Danas je to lakše priznati nego u ranijim vremenima jer je sada jasno da u pravilu homoseksualna osoba nije svojevoljno odabrala svoju sklonost, a njezini homoseksualni čini često su podložni ovisničkim prisilama. Kršćani ljude s istospolnim sklonostima ne reduciraju na tu njihovu sklonost, nego ih prihvaćaju u bratskoj ljubavi kao i svakog drugog čovjeka jer nema osobe koja nije nečim opterećena. U prošlosti nije uvijek bilo tako. S homoseksualcima se osobito loše postupalo u vrijeme nacionalsocijalizma u koncentracionim logorima u čemu je i dosta kršćana imalo nemalu sukrivnju. Neki su homoseksualne čine smatrali najtežim od svih grijeha. Na takvo poimanje utjecalo je jednostrano čitanje biblijskih tekstova. Tako se propast Sodome i Gomore vezala samo uz homoseksualne grijeha, ali ne i uz ostatak njihovog nemoralnog života. Zbog svega toga potrebno je čišćenje svijesti naspram ljudi s istospolnim sklonostima, a uključuje znanstveno preispitivanje značajnih osoba u Crkvi i njihovih povijesno uvjetovanih prosudbi. Pri tome mjerodavne moraju biti samo istina i ljubav.⁸

Uzroci homoseksualnosti

Poznavanje uzroka homoseksualnog ponašanja je važno jer pomaže što boljoj terapiji, moralnoj prosudbi i pastoralnim smjernicama tog fenomena. Zna se da ti uzroci mogu biti različiti, ali do danas se nije donijelo zadovoljavajuće nepobitno tumačenje ljudske homoseksualnosti. Temeljno je pitanje je li ta sklonost urođena ili

⁸ Usp. Isto, str. 47. – 52.

stečena. Autori su tu podijeljeni u odgovorima, ali većina se jednodušno slaže u tezi da je homoseksualnost istovremeno plod raznovrsnih čimbenika koji variraju od osobe do osobe. Ti čimbenici su biološke, psihološke i društvene naravi. Uzrocima biološke naravi uglavnom se pokušava odgovoriti na pitanja nasljednosti, genske uvjetovanosti i utjecaja hormona na homoseksualnu sklonost. Istraživanja na jednojajčanim blizancima nisu dokazala da se homoseksualna sklonost nasljeđuje niti je znanstveno utvrđeno da je homoseksualnost urođena, a utjecaj hormona ne može biti odlučujući jer ljudsko ponašanje više ovisi o mozgu, kulturi i odgoju nego o hormonima. Među najvažnije psihološke uzroke homoseksualnosti ubraja se loša seksualna identifikacija zbog poremećenog odnosa s roditeljima, pogrešan odgoj djeteta, neuroze, napeti odnosi među roditeljima, pogrešan moralizam. Razni društveni činitelji također utječu na nastanak homoseksualnosti. Veliki gradovi su osobito prikladni za njezino širenje zbog velike seksualne pseudokulture, zatim društva u kojima je žena potisnuta, sve slobodnija i perverzija erotska literatura, filmovi, pornografija, hedonističko društvo koje seksualnost shvaća kao potrošnu robu, isticanje prava na seksualni užitak, privatizacija seksualnosti...⁹

U pitanju uzroka homoseksualnosti odgovor vjere je jedna stvar a znanosti druga, ali se međusobno ne isključuju. Pavao u Poslanici Rimljanima opisuje homoseksualnost kao posljedicu otpada od Boga. Ona je zapravo posljedica Božjeg gnjeva koji nastaje zbog grešnosti čovječanstva koje ignorira Božju volju. Tako Pavao izokreće uzrok i posljedicu: moralna perverzija je rezultat Božjeg gnjeva, a ne razlog za nj. Ne može zaključiti da je svaki čovjek s istospolnim sklonostima veći grešnik od drugih, one jesu posljedica grijeha, ali ne posljedica grijeha toga pojedinog čovjeka koji ta nagnuća otkriva u sebi. Ne stoji argument da Pavao unatoč svom poznavanju grčkog svijeta s njegovom praksom homoseksualnih i pedofilskih odnosa nije poznavao razliku između homoseksualnih radnji i sklonosti, odnosno ljudskih i apersonalnih homoseksualnih odnosa. Stoga i dalje vrijedi kako je tumačenje homoseksualnih sklonosti kao Božjeg dara u potpunoj suprotnosti s biblijskim učenjem. Osim ovoga meta-empirijskog tumačenja uzroka homoseksualnosti grijehom, Crkva nema vlastito mišljenje o podrijetlu istospolne sklonosti čovjeka. U tome pitanju ona je ovisna o znanosti.¹⁰

Postoji li homoseksualni identitet ?

Teza da je homoseksualnost «predispozicija» i bitan dio identiteta homoseksualne osobe predstavlja temeljnu dogmu gay-ideologije. Time se želi dokazati da tako treba biti jer je to legitimna varijanta ljudskog bitka. Sama ideja izlječenja je nepravедna jer se njome ide protiv «naravi» homoseksualne osobe. Ovim se tezama kritičare dovelo u poziciju da ih se više ne doživljava kao borce protiv određenog načina ponašanja, nego kao napadače na prava homoseksualnih građana. Katolička Crkva na to odgovara

⁹ Usp. P. Šolić, nav. dj., str. 234. – 239.

¹⁰ Usp. A. Laun, nav. dj., str. 57. – 60.

da čak i kad bi homoseksualnost bila urođena, zaključci koje gay-pokret iz toga izvodi nisu u skladu s istinom. Naime, ne može se smatrati da je istospolna seksualna sklonost u slučaju urođenosti ipso facto «Bogom dana» inačica stvaranja. Iz činjenice da je nešto takvo kakvo jest, ne može se zaključiti da je dobro i vrijedno, inače bismo takvom morali smatrati i svaku ma koliko tešku hendikepiranost. Zaključak kako život u skladu s tom sklonošću nije grijeh, zato jer je urođena, također, nije ispravan jer bismo i iz urođenog nagona k agresivnosti morali zaključiti da je ubijanje dopušteno. Poznato je da se ovisnost o alkoholu može naslijediti, ali ne može se zbog toga pijanstvo tumačiti kao nešto što je Bog htio. Ni tvrdnja da je naslijeđena homoseksualnost neizlječiva ne stoji, jer iako se do danas ne mogu uistinu izliječiti nasljedne bolesti, kod nekih se u velikoj mjeri mogu ukloniti i ublažiti posljedice. Nasljednost homoseksualnosti i nije znanstveno dokazana, a kad bi i bila nasljedna broj homoseksualaca bi se morao trajno smanjivati jer se homoseksualne predispozicije ne bi mogle prenositi, a u tom slučaju teško je objasniti jake uspone i padove broja homoseksualaca u određenim povijesnim periodima pojedinih naroda.

«Bolest» ili varijanta manjine?

Pitanje zašto u čovjekovu bit spada heteroseksualni, a ne homoseksualni nagon je filozofske i teološke naravi pa se odgovor može dati samo na tim razinama. Polazište da se homoseksualno usmjerenje proglasi abnormalnim jest činjenica da je čitava ljudska anatomija i psihologija oblikovana u smjeru razmnožavanja pa je prema tome prirodni objekt seksualnosti drugi spol. Homoseksualne osobe ne odgovaraju jedna drugoj ni s obzirom na anatomske, ni biološki smisao seksualnosti niti seksualni ljubavni govor tijela.

Znanstveni autoriteti u raspravi o pitanju je li homoseksualnost bolest ili nije navode odluku Američkoga psihijatrijskog društva iz 1973. da se homoseksualnost briše iz popisa psihičkih oboljenja. Ali istodobno je uvedena nova kategorija «homoseksualno ja – sintono usmjerenje» čime je homoseksualnost na mala vrata ipak uvrštena u niz psihičkih poremećaja. Svjedoci stava da je homoseksualnost bolest su i sami homoseksualci koji govore o svojoj patnji, tako bivši homoseksualci optužuju Američko psihijatrijsko društvo zbog «politički korektne znanosti» tražeći «objašnjenje» za promjenu seksualnog usmjerenja 20000 ljudi. Zanimljivo je i da je upravo definicija homoseksualnosti kao bolesti 1900. bila odlučujući argument za njezino izuzimanje od kazne.

Čvrst argument da je homoseksualnost bolest jest i činjenica da u odnosu na heteroseksualce, homoseksualci češće pate od zaraznog hepatitisa, raka jetre i debelog crijeva, probavnih teškoća, smetnji u imunološkom sustavu i depresija povezanih s povećanom stopom samoubojstva. Posljedica toga je i smanjenje očekivane životne dobi za oko 25 – 30 godina u odnosu na heteroseksualno stanovništvo.¹¹ Još jedan

¹¹ Usp. Isto, str. 61. – 73.

zabrinjavajući aspekt jest i taj što su homoseksualci, statistički gledano, trostruko češće pedofilni od heteroseksualnih muškaraca. Moramo se zapitati neće li normaliziranje homoseksualnosti otvoriti put ka normaliziranju svakog oblika seksualnosti (npr. pedofilije), potkrijepljeno onim istim argumentima koji homoseksualnost žele prikazati kao normalnu.

Je li homoseksualnost izlječiva?

Ideja da je homoseksualnost izlječiva i da je se može liječiti kod mnogih ljudi izaziva revolt. Naime, onome tko u homoseksualnosti vidi samo inačicu stvaranja pokušaj terapije mora izgledati kao pokušaj amputacije zdravog uda pa je stoga nemoralan. I rezolucija Europskog parlamenta karakteriziranje homoseksualnih radnji kao nemoralnih navodi kao oblik seksualne diskriminacije. Za onoga tko homoseksualnost smatra protunaravnim i na neki način bolesnim logično je razmišljati o liječenju. Ako je točno da se seksualno usmjerenje nekog čovjeka može formirati i uslijed vanjskih utjecaja, posebno u djetinjstvu, za roditelje to znači da njihovi postupci prema djeci mogu pospješiti homoseksualni razvoj, dok ispravno ponašanje djeluje preventivno i smanjuje mogućnost homoseksualnog razvoja. Nastanku te sklonosti doprinose mnogi čimbenici koje nije lako odrediti pa treba pomno razlikovati uzrok od krivnje.

Pitanje, je li homoseksualnost izlječiva, ne može se razjasniti teološkom ili ideološkom raspravom. Najvažnije činjenice su same osobe koje se sjećaju svog homoseksualnog života, a danas su u braku i osjećaju se heteroseksualno. Njihovo postojanje pruža dokaz kako je homoseksualnost izlječiva. Jedini mogući prigovor protiv ovih činjenica je da «izliječeni» zapravo nikada nisu ni bili pravi homoseksualci ili da nisu doista «izliječeni». Ali ne može se argumentirano tvrditi da osoba koja se sjeća svojih homoseksualnih požuda, te ako su je druge osobe istog spola uzbuđivale, nije zapravo ni bila homoseksualna. Također se ne može osporiti ni izričito životom potvrđeno svjedočanstvo nekog čovjeka. Činjenica da ima onih koji nisu bili doista homoseksualci, onih koji se ne žele liječiti te onih koji unatoč nastojanjima nisu mogli biti izliječeni ne dokazuje da i pravi homoseksualci ne mogu biti izliječeni.

Prvi uvjet liječenja je prihvatiti istinu o tome što je homoseksualna aktivnost, a drugi je da to osoba sama mora htjeti i ustrajno raditi na sebi. Pod izlječenjem se podrazumijeva da osoba osjeća privlačnost prema suprotnom spolu te da s određenom lakoćom izlazi na kraj s homoseksualnim mislima i osjećajima. Ovim se ne niječe kako se u pitanju izliječenosti može prevariti. Ono može biti više ili manje potpuno. Izgledi za izlječenje kreću se oko 30%. Tu je vrijeme važan čimbenik jer će netko tko je od puberteta živio homoseksualnim životom biti «otporniji» na terapiju, nego netko tko je tek kratko vrijeme bio u homoseksualnom okružju.¹²

¹² Usp. Isto, str. 79. – 85.

Homoseksualnost i državni zakon: homoseksualni brak

Postavlja se pitanje treba li država zbog poštivanja prava homoseksualaca omogućiti sklapanje takvog braka. Učenje Crkve o braku i o komplementarnosti spolova iznosi istinu utvrđenu ispravnim razumom koju kao takvu priznaju sve velike vjerske kulture (usp. GS 48.). Nikakva ideologija ne može iz ljudskog duha izbrisati sigurnost po kojoj brak postoji samo među dvjema osobama različita spola koje njima vlastitim i uzajamnim osobnim darivanjem teže zajedništvu svojih osoba iz čega slijedi i otvorenost prokreaciji. Međutim, u zajednici istog spola potpuno su isključeni biološki i antropološki temelji braka i obitelji na kojima bi se moglo razumno temeljiti zakonsko priznanje. Takve zajednice nisu u stanju primjereno osigurati rađanje i produžetak ljudske vrste a u njima je i posve odsutna i supružnička dimenzija koja predstavlja ljudski i uređeni oblik spolnih odnosa. Ti odnosi su ljudski upravo ukoliko izražavaju i promiču uzajamnu pomoć spolova u braku te ostaju otvoreni prenošenju života. Zajednica osoba istoga spola ni približno ne vrši ulogu za koju brak i obitelj zaslužuju posebno i pravo priznanje. Ako bi ozakonila takve zajednice, država bi izneverila dužnost promicanja i zaštite ustanove braka koja je bitna za opće dobro. Ovdje se može postaviti pitanje kako može biti protiv općeg dobra zakon koji ne nameće nikakvo posebno ponašanje, nego se ograničava na ozakonjenje činjenične stvarnosti koja nikome ne nanosi nepravdu. Važno je znati da civilni zakoni strukturiraju čovjekov život prema dobru i zlu te vrše odlučujuću ulogu u promicanju mentaliteta i običaja. Stoga bi ozakonjenje takvih zajednica nužno donijelo pomućenje percepcije temeljnih moralnih vrednota i obezvjeđivanje bračne ustanove.¹³

Nije istina kako bi se zakonskim nepriznavanjem takvih zajednica išlo protiv ljudskih prava homoseksualaca jer su ljudska prava samo ona koja neotuđivo pripadaju svim ljudskim osobama. Mogu biti ugrožena ljudska prava homoseksualnih i heteroseksualnih osoba, ali to se ne događa uskraćivanjem prava na brak. Ostaje pitanje - ne bi li i homoseksualni parovi ipak trebali imati ista prava kao bračni parovi iako njihova veza nije «brak». Odgovor je niječan jer bi time oni dobili neutemeljenu povlasticu u odnosu na sve druge nevjenčane ljubavne veze. A ako smatramo da doista postoji potreba zakonskog reguliranja izvanbračnih veza, to se ne bi smjelo ograničiti samo na one homoseksualne.

Treba li dopustiti usvajanje djece homoseksualnim parovima?

Djeci koju bi se uključilo u takve zajednice nedostajala bi spolna bipolarnost, tj. iskustvo očinstva ili majčinstva koje je bitno za normalan razvoj djece. To bi bilo nasilje nad djecom ne zato što bi ih homoseksualni par bio nesposoban voljeti, nego jer bi ih se uključilo u okružje koje ne pogoduje njihovu punom ljudskom razvoju.

¹³ Usp. Kongregacija za nauk vjere, *Promišljanja u svezi sa zakonskim prijedlozima o priznavanju zajednica istog spola*, Verbum, Split 2003., str. 7. - 17.

Uloga Crkve u ophođenju naspram homoseksualnih osoba

Za Crkvu je najvažnije pitanje koja je njezina specifična zadaća naspram kršćana koji se osjećaju homoseksualno. U gay-ideologiji važnu ulogu ima «outing» (javno priznavanje homoseksualcem), a pravi «outing» sastoji se u otvaranju istini. Dušobrižništvo homoseksualne osobe u prvom redu podrazumijeva da joj se kaže istina o tome što je seksualnost u Božjem planu, ali na takav način da se ona u njoj može pronaći. Za razliku od čisto somatskih bolesti, na području seksualne smetnje potrebna je posebna taktičnost. Osoba mora osjećati da je se gleda kao čovjeka, a ne da se svodi na «poremećaj». U osnovi postoje dvije vrste pomoći ljudima s istospolnim sklonostima: prva je terapija promjene osjećaja i ponašanje za što se traže terapeuti a druga je specifično crkvena zadaća koja se sastoji u privođenju čovjeka s njegovim seksualnim usmjerenjem Bogu te pronalaženju njegova mjesta u Crkvi. Obje te metode imaju za cilj zdravlje duše, ali ih treba razlikovati jer cilj dušobrižnika nije ozdravljenje nego odnos osobe koja mu je povjerena s Bogom. Kad ta osoba nauči živjeti uzdržljivo i tako služiti Bogu ona je na putu svetosti i na pragu postizanja spasenja. Dakle, bilo izlječenje moguće ili ne, Crkva svakog čovjeka poziva na nasljedovanje Krista. Pogrešno seksualno usmjerenje može se subjektivno doživljavati kao posramljujuće, ali ono nimalo ne obeščašćuje čovjeka. Iskušenja i kada traju čitav život – nisu grijeh.

Poziv na uzdržljivost

Ako se homoseksualna sklonost više ne da promijeniti, to znači da je ta osoba pozvana na čistoću u čitavom svome životu. Nikakav kršćanski put ne može zaobići taj poziv. To nije nikakva posebna strogoća naspram homoseksualaca. Spolno uzdržljivi život Crkva u ime Božje nalaže svakom neoženjenom čovjeku, povremeno i bračnim drugovima, a nekim ljudima zauvijek. Taj govor činio bi se neshvatljiv i neljudskim ako bi se pojam čistoće shvatio kao sinonim za samoću i nedostatak ljubavi umjesto kao težnju za savršenošću i svetošću koje su u Isusovom smislu sinonim za ljubav. Ipak, živjeti sam i seksualno uzdržljivo preteško je za čovjeka. Stoga Crkva promiče pomoć tim ljudima putem osnivanja raznih skupina. Udruga «Hrabrost» je katolički odgovor na suvremeni izazov svjetskog pokreta homoseksualaca. Tu je razvijen ozbiljan program za unutarnju čistoću koji uključuje, ali i nadilazi uzdržavanje od nedopuštenih seksualnih aktivnosti. Uzdržljivost je suzdržavanje od unutarnjih i vanjskih čina požude dok unutarnja čistoća uključuje postupan proces pročišćenja sklonosti koji dovode do čistoće srca. Tokom cijelog puta od suzdržljivosti do čistoće prisutna je molitva i svijest ovisnosti o Božjoj milosti. Put od uzdržljivosti do unutarne čistoće osoba postiže prakticiranjem pet ciljeva «Hrabrosti»: prihvaćanje života u skladu sa službenim katoličkim učenjem o homoseksualnosti, razvijanje unutaršnjeg molitvenog života s Kristom, jačanje duha zajedništva, sklapanje pravih i čistih prijateljstava te životom

potvrđeno svjedočanstvo. Nedostatak ove terapije je njena skupoća pa je mnogima nedostupna.

Iako se u posljednjih dvadesetak godina «Hrabrost» proširila u svim dijelovima zapadne civilizacije, ona i dalje nailazi na suprotstavljanja, ne samo izvan Crkve, nego i u Crkvi. Čudno je kako je «Hrabrost» više uspjeha imala surađujući s drugim kršćanskim i židovskim zajednicama, nego sa skupinama unutar Crkve koje propuštaju naučavati kako je homoseksualna aktivnost zlo po samoj naravi, a homoseksualna sklonost, mada nije grijeh, objektivni nered.¹⁴

Zaključak

Postoje mnogi i razni pritisci na Crkvu da promijeni naučavanje i stav o homoseksualnosti. To je prisutno i među katolicima, osobito od nekih skupina i organizacija. Javno se zastupa da je homoseksualnost alternativni način življenja seksualnosti i da homoseksualne osobe ne smiju zbog te svoje sklonosti biti manje vrednovane nego heteroseksualne. To je bio izazov Crkvi da intervenira na različitim razinama te da pokaže put kako se moralno i pastoralno postavljati u vezi s pitanjem homoseksualnosti.

Teološka podloga za kvalificiranje homoseksualne aktivnosti kao objektivno nemoralne nalazi se u samom redu stvaranja i u čovjekovoj naravi. Seksualnost je bipolarna, tj. ima muški i ženski oblik koji su psihički i fizički utemeljeni. To potvrđuju Objava i antropološki znanosti, kao i činjenica da se seksualnost i genitalnost ostvaruju jedino u susretu i otvorenosti jedne osobe prema drugoj. Homoseksualnost nije bit seksualnosti jer se ne ostvaruje posredstvom drugoga koji je zaista drugi, drukčiji i upotpunjujući, već je isti. Među homoseksualnim osobama ne može biti potpune relacionalnosti jer joj nedostaje biološko–tjelesna relacionalnost u svojoj normalnosti. Istina je da svaki čovjek živi pod znakom biseksualnosti. Psihologija govori o dvostrukoj čovjekovoj psihi, tj. o animusu kod muškarca i animi kod žene te o djelomičnoj prisutnosti značajki suprotnog spola. Unatoč tome, bitna razlika muško – žensko uvijek ostaje što potvrđuje i sama morfološka razlika spolnih obilježja.¹⁵

Crkva na poseban način treba braniti homoseksualne osobe, njihovo dostojanstvo i vrijednost, temeljna ljudska i kršćanska prava. Ona treba biti mjesto gdje homoseksualne osobe mogu naći utjehu, ohrabrenje, prihvaćanje i ljubav. Samo tako ona će pokazati i dokazati kako život prema Božjim zapovijedima, ne samo da ne sprječava ljudsku sreću, nego je upravo omogućuje.

Ana Lemo

¹⁴ Usp. A. Laun, *nav. dj.*, str. 150. – 160.

¹⁵ Usp. P. Šolić, *nav. dj.*, str. 254. – 256.